PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok V. Warszawa, sobota 10 maja 1930 r. Nr. 106

SPRAWY POLSKIE

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Vossische Ztg. 8.V. w koresp. z Warszawy pisze, że ukazały się znów pogłoski o rychłej zmianie rządu w związku z wnioskiem partyj opozycyjnych o zwołanie nadzwyczajnej sesji sejmowej. Premjer Sławek miałby ustąpić miejsca innej osobie z obozu marsz. Piłsudskiego, która więcej poświęciłaby się sprawom kryzysu gospodarczego. Dziennik zaznacza, iż decyzja zależy od marsz. Piłsudskiego, który obecnie bawi w Wilnie.

Dreptatea 8.V. zamieszcza wywiad, udzielony przez doradcę finansowego Dewey'a prasie bukareszteńskiej, w którym m. inn. ocenia on stosunki w Polsce. Ustalenie pieniądza w Polsce nie wywołało wstrząśnienia, a ceny są zasadniczo poniżej poziomu światowego. Niezupełnie odpowiedni jest w Polsce system podatkowy, ale w toku są prace nad jego reformą. Polska od r. 1928 nie korzystała z pożyczek i pokazała, że może się bez nich obyć.

Lidove Noviny 1.V. w kor. z Warszawy piszą m. inn.: Koła rządowe nie pragną doprowadzać sytuacji do konieczności zmiany konstytucji drogą oktrojowania. Również uważa się za wskazane przeprowadzenie nowych wyborów. Nie przeprowadzałby ich prawdopodobnie rząd obecny, ale gabinet przejściowy, na czele którego stanąłby ks. Janusz Radziwiłł. W końcu wspomina pismo, że probierzem wyborów parlamentarnych będą w pewnej mierze zbliżające się wybory samorządowe.

POLSKA A LITWA.

Dzień Kowieński 6.V. informuje, że przedstawicielstwo studentów litewskich w Kownie wypowiedziało się na posiedzeniu z dn. 2.V r. b. jednogłośnie przeciwko przyjęciu Polaków do akademickiego związku państw bałtyckich. Posiedzenie to zostało zwołane w związku z mającą się odbyć dn. 12.V r. b. konferencją studentów państw bałtyckich w Helsingforsie; na konferencji tej ma być kontynuowana w d. c. sprawa przyjęcia Polaków do Związku. W razie gdyby w ostateczności sprawa przyjęcia Polaków do Związku nie dała się załatwić po myśli Litwinów, studenci litewscy mają się starać odłożyć ją na później. W ten sposób żywi się nadzieję przewleczenia sprawy i wreszcie zupełnego jej pogrzebania. Następna bowiem konferencja odbędzie się w Kownie, wobec czego przedstawiciele Polski nie będą mogli wziąć udziału w zjeździe nawet jako obserwatorzy. W wypadku przyjęcia Polski do Związku, Litwini postanowili zeń wystąpić.

POLSKA A NIEMCY.

Berliner Tageblatt 7.V. w dodatku handlowym omawia politykę zbożową i dowodzi, że układ polsko-niemiecki co do eksportu żyta nie powiódł się. Współpraca polsko - niemiecka przy dostawie żyta dla krajów skandynawskich doznała całkowitego niepowodzenia. Dziennik podaje cyfry, dowodzące słabych widoków dalszego wywozu żyta; nie przysłużą się również sprawie wywozu zarządzenia min. Schielego, który „planowo odwraca wszystko, co rozpoczął jego poprzednik".

Königsb. Volksztg. 5.V. informuje, że „Ostpreussischer Schulverein" uzyskał prawo przeprowadzenia w miesiącu maju i czerwcu r. b. kwesty na ulicach, w domach i szkołach na rzecz niemieckich szkół mniejszościowych obszaru kłajpedzkiego, Litwy i Polski. Wspomniany „Schulverein" występuje z odezwą, nawiązując do początków powstania tego związku po wydaleniu w początkach r. 1920 przez władze polskie „licznych rzesz nauczycieli i nauczycielek i oderwaniu ich od ognisk ich owocnej działalności" i wzywa wszystkch do przyczynienia się skromnemi datkami do ulżenia „ciężkiej doli niemieckich dzieci szkolnych zagranicą".

Ceske Slovo 29.IV. w koresp. z Berlina, omawiającej napięcie stosunków polsko - niemieckich, w związku z podniesieniem przez Niemcy ceł rolniczych i ustosunkowanie się min. Curtiusa do wystawy sztuki polskiej w Berlinie, pisze m. inn.: „Nic dziwnego, że stosunki polsko - niemieckie ulegają zaostrzeniu, gdy ze strony niemieckiej narusza się zasady nietylko współpracy politycznej i gospodarczej, ale i podstawowe przepisy wychowania towarzyskiego".

ZAGADNIENIA OGÓLNE

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH.

Der Tag 9.V. Generał Metzsch omawia budżet ministerstwa spraw wojskowych Rzeszy i zapytuje, jaki sens posiada wpływ ministra Groenera na finanse Rzeszy, jeśli parlament nie chce uznać faktu, iż w dziedzinie obrony państwa istnieją granice, których nie należy przekraczać. Autor dalej zapytuje, kiedy wreszcie Niemcy zdobędą się na takie przedstawicielstwo narodowe, które będzie miało zrozumienie dla konieczności obrony państwa i które nie będzie czyniło przedmiotu finansowych wyliczeń z tego, co jest rozstrzygającem zagadnieniem dla bytu narodu.

Vorwärts 8.V. pisze z powodu urzędowego komunikatu o ustaleniu programu wschodniego, że byłoby rzeczą ciekawą, na czem polega porozumienie co do tego programu, gdyż wiadomem jest, że w łonie rządu istnieją w tych sprawach bardzo znaczne różnice zdań. Wogóle dotychczas nie ustalono, jak daleko ma sięgać pomoc dla wschodu.

Dziennik podkreśla: „Akcja wschodnia mogłaby rzeczywiście przynieść ulgę wschodnim ziemion Niemiec, gdyby wreszcie ruszyła z martwego punktu racjonalizację rolnictwa. Rząd zaś Brüninga i Schielego znów wypuszcza z rąk sposobność. Trwoni pieniądze i zaostrza kryzys".

Königsb. Volksztg. 5.V. w art. wst. p. n. „Ganz Deutschland in der Osthilfe" piętnuje starania bawarskiego premjera ministrów o uwzględnienie w programie gospodarczym Rzeszy również pomocy dla wschodniej Bawarji. Kampanja premjera bawarskiego jest, jak pisze „K. V.", poparta systematycznemi publikacjami w prasie, mającemi wykazać, że Palatynat Górny (Oberpfälz) znajduje się w niemniej ciężkiem położeniu, jak obszary wschodnie Rzeszy. Zdaniem „K. V.", propaganda prasowa premjera bawarskiego opiera się na podstawie nierealnej, gdyż dla wykazania kryzysu gospodarczego we wspomnianej części Bawarji opublikowano liczne wypadki upadłości firm, notując skrupulatnie wszystkie bankructwa właścicieli zamków, browarów, fabryk a nawet architektów i dentystów. „Jeżeli wzorować się na przykładzie bawarskim, pisze dziennik, to w rezultacie cała Rzesza niemiecka okaże się jednym obszarem wschodnim, potrzebującym subwencji pieniężnej."

Journal des Débats 8.V. w artykule Gauvain'a pisze, iż dyskusja w komisji budżetowej Reichstagu rzuciła jaskrawe światło na stosunki panujące w Reichswehrze. Rząd niemiecki wyrobił sobie wprost system ukrywania sprzecznych z traktatem Wersalskim pozycyj, a to przez pokrywanie swą powagą poszczególnych ministrów Reichswehry. Jako niezmiernie charakterystyczny, a zarazem dziwny, uważa autor fakt, iż koszt utrzymania jednego żołnierza w dawnych Niemczech wynosił 1200 mk., obecnie podany został na 2880 mk.; „w taką podwyżkę kosztów utrzymania — pisze Gauvain — nie można przecież wierzyć". Również pozycje na karabiny maszynowe, działa i manewry wydają się być fantastyczne.

W d. c. autor zaznacza, iż za budżet Reichswehry odpowiada cały gabinet niemiecki, który obecnie ma wszak zamiar ze wzmożoną energją forsować plan rozbrojenia.

Mówi się ostatnio dużo o wspólnej akcji niemiecko - włoskiej w zakresie rozbrojenia; próbki tej akcji dały się już zauważyć w komisji dla spraw bezpieczeństwa i arbitrażu, gdzie wnioski Francji i Polski napotykały opór włosko - niemiecki. W zakończeniu autor twierdzi, iż kurs zbrojeń we Włoszech i w Niemczech w związku z ich sytuacją gospodarczą — wydaje się bardzo dziwny.

SYTUACJA MIĘDZYNARODOWA.
AMERYKA A EUROPA.

Le Quotidien 8.V. w art. wst. pisze, iż w czasie, kiedy odbywają się „teatralne" konferencje, mające na celu wyeliminowanie wojny — trwa bardzo zaciekła i niezwykle ważka w skutkach wojna gospodarcza między Starym i Nowym Światem. Podwyższenie amerykańskich taryf celnych, uważa dziennik za zgubne dla wielu gałęzi przemysłu europejskiego; stanowisko Ameryki jest prócz tego nielogiczne. Ameryka pragnie, by Europa płaciła jej regularnie długi, a równocześnie pozbawia ją podstaw egzystencji gospodarczej. Dziennik w zakończeniu nadmienia, iż wiele zależy od osobistej interwencji prez. Hoovera, który, będąc republikaninem — jest oczywiście protekcjonistą, posiada jednak rzadki w swym kraju dar rozumienia innych. Jeśli pojednawcza akcja Hoovera nie odniesie skutku, między Ameryką a Europą rozpocznie się prawdziwa wojna.

Gazette de Lausanne 6.V. zamieszcza obszerny artykuł, w którym dowodzi, iż Europie zagraża całkowite opanowanie jej życia gospodarczego przez Stany Zjednoczone; Europa z powodu sprzecznych interesów poszczególnych państw — nie może przeciwstawić się temu niebezpieczeństwu.

La Dépêche 7.V. zamieszcza art. wst. Guglielma Ferrero, który twierdzi, iż jedyną drogą do osiągnięcia dobrobytu w Europie — jest utrzymanie pokoju. Autor podkreśla, iż ustosunkowanie się Ameryki do gospodarki europejskiej zmusza Europę do szukania wyjścia w intensywnej pracy pokojowej. Wszelkie poczynania wojenne zawsze odbijają się niepomyślnie na gospodarce zarówno zwycięzców, jak zwyciężonych.

L' Ere Nouvelle 7.V. w dłuższym artykule, poświęconym sytuacji gospodarczej Europy — twierdzi,

iż polityka protekcyjna Stanów Zjedn. w stosunku do produkcji rolnej, może spowodować ruinę europejskich krajów rolniczych.

ZBROJENIA MORSKIE. FRANCJA A WŁOCHY.

The New York Herald 7.V. donosi, że w końcu bieżącego tygodnia odbędą się bardzo ważne rozmowy w Paryżu pomiędzy Briandem a Hendersonem w sprawie francusko - włoskiego współzawodnictwa na morzu. Wobec naprężenia pomiędzy Francją i Włochami, jakie uwypukliła się na konferencji londyńskiej, jest rzeczą możliwą, że sesja przygotowawczej komisji rozbrojeniowej, jaka ma się odbyć w Genewie w tym miesiącu, ulegnie odroczeniu, albowiem zdaniem przewodniczącego tej komisji, sesja nie da żadnych pozytywnych rezultatów o ile Francja i Włochy nie rozpoczną rokowań w sprawie ograniczenia zbrojeń zgodnie z przyrzeczeniem, złożonem na konferencji londyńskiej. Wizyta Hendersona w Paryżu ma na celu przyśpieszenie tych rokowań.

The Daily Telegraph 7.V. Koresp. dypl. pisze, że w niektórych bałkańskich kołach dyplomatycznych interpretują wzmocnienie czarnomorskiej floty sowieckiej przez okręty stojące dotychczas na Bałtyku obawą buntu wśród marynarzy czarnomorskich. Utrzymują, że w załogach w południowych eskadrach sowieckich wzmogły się ostatniemi czasy nastroje antymoskiewskie, jakie panują obecnie powszechnie na Ukrainie. Natomiast załoga sowieckiej floty bałtyckiej była zawsze uważana jako najsilniejsza opora regime'u bolszewickiego.

Wg. informacji posiadanych przez koła dyplomatyczne rząd sowiecki zdecydował się przetransportować część floty bałtyckiej na morze Czarne, by zabezpieczyć się od rewolty, a jednocześnie, by wywierać nacisk na mniejsze państwa czarnomorskie jak Rumunję, Bułgarję a nawet Grecję.

Il Giornale d'Italia 6.V. donosi o krążeniu francuskich wodnopłatowców nad wodami Sardynji, a wyrażając z tego powodu zdziwienie, zapytuje, coby powiedziano we Francji, gdyby włoskie wodnopłatowce ukazały się nad Korsyką.

POLITYKA ZAGRANICZNA WŁOCH.

ABC 3.V. twierdzi, że Włochy mają swobodę ruchów w polityce, ponieważ są państwem zwycięskiem a jednocześnie proletarjackiem. Mogą się więc łączyć z Paryżem, lub Londynem albo z Berlinem a nawet stanąć na czele państw niezadowolonych. Nawet z Rosją sowiecką utrzymują przyjazne stosunki, gdyż potrzebują jej zboża i paliwa. Obecnie interesuje się polityka włoska szczególnie bliskim Wschodem. W Albanji zamierzają Włochy rozpocząć budowę linji kolejowej, któraby była najkrótszem połączeniem z Bari do Turcji. W południowej Albanji mają przedsięwziąć kolonizację nadwyżką ludności włoskiej, a następnie zamierzają kolonizować okolice Adalja w Azji Mniejszej i Syrję. Na Adrjatyku mają Włochy bezwzględną hegemonję, sięgającą handlem morskim aż do Odesy, a zupełnie osamotniły Jugosławję, będącą spadkobierczynią Austrji na Adrjatyku.

Corriere della Sera 3.V. w art. wst. zajmuje się położeniem w Tunisie, twierdząc, że wobec braku ludności francuskiej rozwija się ten kraj dzięki imigracji Włochów, których administracja francuska wynaradawia rozmaitemi sposobami.

Slovensky Vychod 23.IV. w obsz. art. wst. usiłuje nadać rzekomej przyjaźni włosko - węgierskiej charakter fikcji, dowodząc, iż wobec wyraźnych rozbieżności w dążeniach politycznych obu państw nadzieje Węgier utrzymania zarówno gospodarczego, jak i politycznego poparcia ze strony Włoch są iluzoryczne, gdyż obecnie Węgry przedstawiają dla Włoch tylko wartość narzędzia politycznego, skierowanego przeciw Francji. Z chwilą dojścia do porozumienia francusko - włoskiego znaczenie Budapesztu w polityce włoskiej zmaleje do zera.

L'Oeuvre 6V. zamieszcza artykuł, poświęcony sytuacji w Albanji. Dziennik twierdzi, iż kryzys gospodarczy, jaki Albanja przeżywa, wywołany jest w pierwszej mierze przez wpływ czynników zagranicznych na życie gospodarcze Albanji.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA NA LITWIE.

Lietuvos Aidas 8.V w art. wst. ostro atakuje stronnictwo ch.-demokracji i duchowieństwo litewskie, a to z powodu ich starań o niedopuszczenie do „święta pieśni (urządzanego w związku z jubileuszem W. Ks. Witolda). Ch.-demokracja w tym celu wydała organizacjom katolickim zakaz brania udziału w tym obchodzie wspólnie z narodowcami. Duchowieństwo litewskie proponuje urządzenie odrębnego katolickiego „święta pieśni". Stanowisko to Centralnego Komitetu Katol. „L. A." nazywa rozbijaniem jedności narodowej i wyraża nadzieję, że wyższe władze kościelne wpłyną w tym kierunku, by nie doszło do niepożądanego rozłamu w społeczeństwie litewskiem.

Ostpr. Ztg. 5.V. w art. p. n. „Was geht in Kowno vor. Die Presseangriffe gegen Deutschland" podaje z powołaniem się na korespondencję z Kłajpedy, że po zerwaniu ostatnich niemiecko - litewskich tajnych obrad nad zagadnieniami kłajpedzkiemi, prasa litewska prawie codziennie występuje przeciw nowemu niemieckiemu programowi wschodniemu, stwierdzając, że wspomniany program przez modyfikację cel niweczy wszelkie korzyści, jakie wypływały z niemiecko-litewskiego traktatu dla wywozu ziemiopłodów litewskich. Zdaniem dziennika, te ostre, skierowane przeciw Niemcom, napady prasy litewskiej, są wynikiem inspiracji „pewnej strony". Nawet ag. „Elta" — pisze dziennik — przynosi polskie wiadomości prasowe, skierowane przeciw Niemcom i to bez żadnych komentarzy. Wiadomości te są skwapliwie podchwytywane przez prasę opozycyjną. „O zbliżeniu się Litwy do Polski — nie może być mowy, gdyż teren jest absolutnie nieprzygotowany i potrzebaby conajmniej dwu lat, ażeby litewską opinję publiczną usposobić do zmiany kursu. Również sukcesy litewsko - łotewskiego zbliżenia są mocno wyolbrzymiane. Po stronie litewskiej panuje przedewszystkiem wielka niechęć z powodu umowy sztabów głównych Łotwy i Polski, na podstawie której punkty graniczne między Łotwą

i Litwą są obserwowane przez oficerów polskich w przebraniu cywilnem". Dziennik kończy swoje wywody, stwierdzając, że zorjentowanie się w litewskiej polityce wewnętrznej i zagranicznej jest trudne, gdyż od chwili ustąpienia Woldemarasa tarcia w partji rządowej bynajmniej nie zostały zlikwidowane.

Rytas 8.V. w notatce p. n. „Żydzi litewscy w Stanach Zjedn. A. P." informuje o rozwoju działalności Zjednoczenia żydów litewskich w Ameryce. Związek roztacza — wg. dziennika — szeroką opiekę nad mniejszością żydowską na Litwie, przychodząc jej ze znaczną pomocą finansową na rzecz krzewienia kultury żydowskiej i polepszenia sytuacji ekonomicznej żydów na Litwie. W celu przekonania się na miejscu o faktycznem położeniu mniejszości żydowskiej na Litwie, ostatnio Związek delegował na Litwę specjalną komisję, której przewodniczący, p. Winer — po powrocie do Ameryki — miał — wg. dziennika— podkreślić sprzyjające warunki dla rozwoju mniejszości żydowskiej na Litwie. Pozatem p. Winer miał oświadczyć, że wszystko składa się na to, że Litwa stanie się centrum kultury i nauki żydowskiej.

Prasa litewska z 8.V. zamieszcza komunikat litewskiego centralnego biura statystycznego, informujący o stanie zasiewów na Litwie. Wg. komunikatu, zasiewy przedstawiają się znacznie lepiej, aniżeli w r. ub., i tak stan żyta oceniany jest na 4, pszenicy na 3,9, koniczyny na 3,9. Siew zbóż jarych rozpoczął się na całej Litwie dn. 15.IV, a w końcu miesiąca zostały w wielu miejscowościach posadzone rośliny okopowe.

MOCARSTWA A Z. S. R. R.

The Daily Mail 6.V. pisze, że rząd socjalistyczny, prowadząc kampanję za uznaniem Sowietów wysuwał iluzoryczne argumenty, twierdząc, że podstawowym warunkiem otrzymania zamówień rosyjskich jest nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Sowietami. Dane przedstawione przez sekretarza amerykańskiego departamentu handlu zamorskiego przeczą tej koncepcji, albowiem Anglja w ciągu ostatnich 6 miesięcy (do 30 kwietnia r. b.) importowała z Rosji towarów na 14.884.000 funt. szt. a wywiozła do Rosji za 3.983.000 funt. szt., podczas gdy Stany Zjednoczone A. P. w tym samym okresie czasu importowały z Rosji za 2.148.000 funt. szt. a wywiozły za 13.680.000 funt. szt., mimo że Stany Zjednoczone nie uznają rządu sowieckiego.

The Daily Mail 7.V. Specjalny koresp. z Bradfordu pisze, że istnieje silne podejrzenie, iż propaganda komunistyczna w Anglji jest finansowana przez Sowiety. 60.000 strajkujących robotników przemysłu tkackiego w Bradford — wg. informacyj otrzymanych przez koresp. ze źródeł miarodajnych—otrzymuje zapomogi ze źródeł bolszewickich w Londynie. Agitatorzy komunistyczni kursują stale pomiędzy Londynem a Bradford. Fundusze te, jak przypuszcza koresp., nie pochodzą ze źródeł lokalnych.

NOTATKI I INFORMACJE

RÓŻNE.

Berl. Börsen - Courier 8.V podaje artykuł o Gdańsku, w którym omawia jego położenie gospodarcze i polityczne. Autor uważa sprawę Gdańska za część wschodniego zagadnienia niemieckiego, które znajduje poparcie wszystkich partyj. Autor obszernie omawia trzeci zeszyt „Volk und Reich", całkowicie poświęcony Gdańskowi, i streszcza poszczególne artykuły, m. in. artykuł o Gdyni, dowodzący, że zagraża ona bytowi Gdańska.

Autor podnosi w końcu, że obowiązkiem Niemców jest okazywanie w czynie wspólności narodowej i najliczniejsze odwiedzanie Gdańska. W ostatnim roku odbyło się w tem mieście ponad 50 zjazdów niemieckich.

Stockholms Dagblad 6.V. zamieszcza wzmiankę o otwarciu w Sztokholmie wystawy polskiej sztuki ludowej, podkreślając jej wartość artystyczną (zwłaszcza w dziedzinie wyrobów włóknistych), dzięki czemu dostają się te wyroby, jako ozdoby do mieszkań szwedzkich.

Gazette de Lausanne 8.V. w koresp. z Watykanu pisze, iż obecnie główną troską Papieża jest udzielanie pomocy ofiarom prześladowań religijnych w Rosji. Papież, mając możność poznania mentalności słowiańskiej podczas swego pobytu w Polsce, pragnąłby przywiązanym do religji słowianom ulżyć w ich ciężkiej doli.

Viitorul 4.V. podaje tematy, omawiane na kongresie stronnictwa liberałów w Bukareszcie, a mianowicie: zmiana konstytucji, polityka zagraniczna, obrona kraju, administracja państwa, sprawiedliwość, sprawa urzędnicza, gospodarstwo, finanse, kultura, reforma rolna, spółdzielczość, zdrowotność, położenie robotników, zagadnienie mniejszości narodowych i wyznań religijnych.

Dreptatea 1.V. zamieszcza wywiad, udzielony prasie przez posła Titulescu w Paryżu, o wynikach konferencji paryskiej; zdaniem p. Titulescu, konferencja uzupełniła i umożliwiła wprowadzenie w życie postanowień, których wykonanie będzie bardzo korzystne pod względem gospodarczym dla Węgier i dla Rumunji, jeśli Węgry zechcą z tych postanowień skorzystać.

Prasa sowiecka z pierwszych dni maja, omawiając demonstracje komunistyczne w dniu 1 maja w Polsce, twierdzi, iż miały one przebieg imponujący i że brały w nich udział tysiączne rzesze robotnicze.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

Deutsche Tageszeitung 7.V. Elastischere Handelspolitik.

Vorwärts 8.V. Indien und England.

Neue Zürcher Ztg. 7.V. Der Freiheitskampf in Indien.

Drukarnia KADRA, Długa 50

Drukowano na prawach rękopisu.